

Saksbehandler: Berit Hagen Agøy og Beate Fagerli

Saksdokumenter:

- The Church – Towards a Common Vision
- Together Towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes
- Economy of Life, Justice and Peace for all
- Theological Perspectives on Diakonia
- Unity Document

KV-dokumentene som legges ved nå, er de tekstene som ble presentert for sentral-komiteen i august/september 2012, med unntak av misjonsdokumentet som foreligger i sin endelige form. De andre dokumentene vil foreligge som sakspapir til generalforsamlingen i løpet av noen måneder. Til KM-saken vil det også foreligge flere dokumenter fra KEK.

Økumeniske generalforsamlinger 2013 (KM-sak)

Sammendrag

2013 blir et viktig økumenisk år ettersom både Kirkenes verdensråd (KV) og Konferansen av europeiske kirker (KEK) holder generalforsamling. KVs 10. generalforsamling finner sted i Busan, Sør-Korea, 30. oktober-8. november, og KEKs generalforsamling arrangeres i Budapest 3.-8. juli. Den norske kirke vil sende delegasjoner til begge disse. Kirkemøtet vil gjennom denne saken får en orientering om disse møtene og mulighet til å gi føringer til de norske delegasjonene.

Den norske kirke var aktivt med på etableringen av KV i 1948 og KEK i 1959. Representanter for Den norske kirke har hatt og har sentrale lederverv i de internasjonale økumeniske organisasjonene, og vår kirke blir sett på som en solid bidragsyter til det globale økumeniske fellesskapet. KV og KEK har, sammen med andre internasjonale økumeniske organisasjoner og søsterkirker, vært med på å berike og forme norsk kirkeliv gjennom hele etterkrigstiden. Impulser fra liturgier, salmer og andre kulturuttrykk fra den verdensvide kirke finnes i dag i nær sagt i hver norsk lokalmenighet. Forståelsen av misjon og diakoni i Den norske kirke er utviklet i nært samspill med søsterkirker og de økumeniske organisasjonene. Ikke minst vår forståelse av hva som konstituerer kirken, hva som er dens oppdrag og hvorledes den organiseres og ledes, er blitt utformet i et økumenisk samspill. Vi finner internasjonale og økumeniske impulser i alle de reformer som Kirkemøtet har vedtatt de senere år. Den norske kirke ville i dag sett svært

annerledes ut om vi ikke hadde blitt utfordret og ikke hadde høstet fruktene av det økumeniske fellesskapet. Når vi nå skal utforme en ny kirkeordning, er det både fruktbart og nødvendig å dra veksler på andre kirkers erfaringer. Den norske kirkes visjon som en "bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke" kan bare realiseres om vi knytter vår identitet til det verdensvide fellesskapet i Guds kirke.

Kirkemøtet ba i KM-sak 12/11 «Den norske kirke som evangelisk-luthersk kirke i økumenisk kontekst» om at det utarbeides en handlingsplan for økumenikk.¹ I følge komitéinnstillingen til den saken er det av «stor betydning at Den norske kirke ser seg selv som en del av et større fellesskap av kirker som står sammen om evangeliet og kirkens tjeneste, og tar på alvor forpliktelsen i dette fellesskapet». LVF har etter sin forrige generalforsamling i Stuttgart i 2010 vedtatt en ny strategi for årene fram mot 2017. Denne sammen med vedtakene fra generalforsamlingene til KV og KEK i 2013 vil gi oss et godt utgangspunkt for å utarbeide en handlingsplan for økumenikk i Den norske kirke.

De økumeniske generalforsamlingene har vist seg å ha stor kirkehistorisk betydning, ettersom de har vært tydelige kristne vitnesbyrd i sin tid og samfunnsmessige kontekst. Noen ganger har møtene fattet modige og kontroversielle beslutninger – men som i ettertid som oftest har fått bred oppslutning. Generalforsamlingene har staket ut veien videre for kirkens oppdrag og vitnesbyrd om Jesus Kristus. Derfor er Den norske kirkes medvirkning på disse møtene av avgjørende betydning - også for vår egen kirkes utvikling.

Kirkenes verdensråd

KV ble etablert i 1948 som et fellesskap av kirker. I dag har organisasjonen 351 medlemskirker fra over 100 land, hovedsakelig fra de protestantiske og ortodokse tradisjoner. KV er utvilsomt den viktigste og bredeste økumeniske organisasjonen i verden. Den romersk-katolske kirke er ikke medlem, men har et nært samarbeid med KV. Det samme har en rekke misjonsorganisasjoner og evangelikale miljøer og kirkelige diakonale bistandsorganisasjoner. De senere år, bl.a. i forbindelse med Edinburgh 2010-markeringen, har vi sett en tilnærming mellom den evangelikale og den økumeniske bevegelse, som tradisjonelt har representert ulike fløyer i kristenheten. Når det gjelder forståelse av evangelisering, misjon og diakoni ser vi i dag mange fellestrekk og nye samarbeidsrelasjoner.

Den norske kirke er den eneste norske medlemskirken i KV, men Norges Kristne Råd har observatørstatus, og Kirkens Nødhjelp har også et nært samarbeid med KV bl.a. gjennom Act Alliance (internasjonal økumenisk nødhjelps- og bistandssamarbeid).

Hovedtemaet i Busan er «Livets Gud – led oss til rettferdighet og fred». Temaet vil fortolkes og konkretiseres gjennom bibelstudier, gudstjenester, samtaler og verksteder og

¹ KM-sak 12/11 vedtakspunkt 6: "Kirkemøtet ber videre Mellomkirkelig råd om å utarbeide en handlingsplan for økumenikk som inkluderer grunnlagstenkning rundt den lutherske kirkes tilhørighet til den verdensvide kirke. En slik plan bør synliggjøre misjon og de eksisterende økumeniske relasjonene. Videre bør planen vise hvordan lutherske kirker bidrar inn i den økumeniske dialogen, så vel som påvirkes av det økumeniske fellesskap."

ved at flere nye økumeniske dokumenter vil bli diskutert. KVs generalforsamling vil også enes om et sluttbudskap, et *Unity Document*, som vil gi viktige føringer for globalt enhetsarbeid.

KV har i grove trekk hatt samme organisasjonsstruktur helt siden etableringen i 1948, med en sterk og detaljstyrende sentralkomité. Nå foreligger et forslag til en omfattende modernisering med et tydeligere skille mellom administrasjon og valgt ledelse. Betydelig reduksjon av økonomiske ressurser og redusert stab de senere år har også framtvunget en omlegging til en mer fleksibel og effektiv organisasjon. De siste par årene har den nye ledelsen gjort viktige grep for å fornye en organisasjon som da Olav Fykse Tveit overtok som generalsekretær i 2010, var i dyp krise. Sentralkomiteen møttes siste gang før generalforsamlingen i august/september 2012. Den uttrykte da stor tillit til dagens ledelse og gav sin støtte til forslaget om ny organisasjonsmodell. Det endelige vedtaket blir fattet under generalforsamlingen.

Sakspapiret vil redegjøre for Busan-møtets program, hovedsaker og norsk deltagelse. De viktigste dokumentene vil bli presentert sammen med problemstillinger som har relevans for Den norske kirke. Sakspapiret vil også gi noe mer bakgrunnsinformasjon om KV og samarbeidet med Den norske kirke.

Konferansen av europeiske kirker

KEK ble til i tiden etter andre verdenskrig. I denne perioden skjedde en regionalisering av økumenisk arbeid over hele verden, knyttet til kirkenes behov for å forholde seg til særlige regionale spørsmål. I Europa var det et stort behov for forsoning mellom kirkene, og samarbeid for oppbygging av samfunnet. KEK ble stiftet ved sin første generalforsamling i 1959. I dag består organisasjonen av 124 medlemskirker fra en rekke konfesjoner, bl.a. ortodokse, gammelkatolske, anglikanske, lutherske, metodistiske, unerte, reformerte og mennonitiske kirker. I tillegg har organisasjonen 40 assosierte medlemsorganisasjoner, blant dem er Norges Kristne Råd. Den norske kirke var vertskap for KEKs generalforsamling i 2003 som ble holdt i Trondheim.

I forpliktelsen til å hjelpe kirker og samfunn i Europa ligger også et ønske om åndelig fornyelse, styrking av det felles kristne vitnesbyrd i Europa, arbeid for kirkens enhet og for fred. Europa i 2013 er ganske annerledes enn da KEK ble til under den kalde krigen. Europeiske integrasjon – men også økende økonomiske, sosiale og kulturelle forskjeller utfordrer KEK. Europa er i rask endring på grunn av finanskrisen, sekularisering blant de kristne, immigrasjon og dermed økt innslag av andre religioner, i første rekke islam. Alt dette nødvendiggjør at KEK realitetsorienterer seg, utvikler en funksjonell organisasjonsstruktur og finner sin rolle i dagens Europa.

Hovedtemaet for KEKs generalforsamling i Budapest er ikke uventet «And now what are you waiting for? CEC and its Mission in a Changing Europe».

Den store saken ved denne generalforsamlingen er forslaget om ny organisasjonsmodell. Forslag om dette kom opp på forrige generalforsamling i Lyon, og det ble vedtatt å framskynde neste generalforsamling til 2013 for å ferdigstille en høyst tiltrengt fornyelse av KEK som de senere år på mange måter har befunnet seg i en krise.

Sakspapiret vil redegjøre for Budapestmøtets innhold og norske deltagelse. Det vil også gi en beskrivelse av KEKs arbeidsområder og aktuelle utfordringer – og for samarbeidet med Den norske kirke. Det vil i tillegg redegjøre for forslaget om ny konstitusjon og Den norske kirkes medvirkning i prosessen fram mot generalforsamlingen.

I skrivende stund (november 2012) foreligger ikke detaljerte programmer for generalforsamlingene neste år. **Dette sakspapiret må derfor leses som et foreløpig papir som redegjør for det vi vet så langt.** Når sakspapiret til Kirkemøtet ferdigstilles på nyåret, vil mer av programmet være klart. Det vil trolig også være nødvendig å gi en oppdatert informasjon når Kirkemøtet møtes i april.²

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd ber Kirkerådet anbefale Kirkemøtet å fatte følgende vedtak

1. Kirkemøtet ser Konferansen av europeiske kirker (KEK) som det mest sentrale organ for økumeniske samarbeidet i Europa og vil derfor understreke viktigheten av at generalforsamlingen i 2013 vedtar en ny organisasjonsmodell som gjør KEK i stand til å møte de aktuelle utfordringene og videreføre sitt arbeid i Europa.
2. Kirkemøtet vil understreke Den norske kirkes forpliktende medlemskap i KEK.
3. Kirkemøtet ber delegasjonen fra Den norske kirke til generalforsamlingen til KEK i 2013 vektlegge følgende:
.....
4. Kirkemøtet ser Kirkens verdensråd (KV) som det mest sentrale organ for globalt økumenisk samarbeidet og vil derfor understreke viktigheten av at generalforsamlingen i 2013 vedtar en ny organisasjonsmodell som gjør KV i stand til å møte aktuelle utfordringene og videreføre sitt arbeid.
5. Kirkemøtet vil understreke Den norske kirkes forpliktende medlemskap i KV.
6. Kirkemøtet ber delegasjonen fra Den norske kirke til generalforsamlingen til KV i 2013 vektlegge følgende:

² Man kan holde seg fortløpende orientert om planleggingen av generalforsamlingene på disse hjemmesidene:

KEK: <http://assembly2013.ceceurope.org/>

KVs: <http://wcc2013.info/>

Saksorientering

1. Bakgrunn

Økumenikk er det kirkelige begrepet på organisert samarbeid mellom ulike kirkesamfunn. De store internasjonale økumeniske organisasjonene ble til i tiden etter 2. verdenskrig, men har røtter tilbake til tiden rundt forrige århundreskiftet. Sent på 1800-tallet ble internasjonale kristne studentbevegelser arenaer der kristne søkte sammen på tvers av kirkesamfunnene. Den store misjonskonferansen i Edinburgh i Skottland i 1910 regnes ofte som begynnelsen på organisert økumenisk arbeid. Splittelsen mellom kirkesamfunnene var et hinder for misjonsvirksomheten som hadde skutt fart ut over på 1800-tallet, mente deltakerne på konferansen. I mellomkrigstiden ble det arrangert flere store konferanser der målet var å skape grobunn for samarbeid over kirkegrensene.

Eivind Berggrav, Oslo-biskop fra 1937 til 1951, var en foregangsmann for Den norske kirkes økumeniske engasjement. Den norske kirke var blant grunnleggerne ved opprettelsen av Det lutherske verdensforbund og Kirkenes verdensråd. Den norske kirke er også medlem i Konferansen av europeiske kirker. De senere tiår har vår kirkes økumeniske engasjement vokst, og en rekke nordmenn har hatt sentrale verv og lederstillinger i de internasjonale økumeniske organisasjonene.

Det lutherske verdensforbund (LVF) ble etablert 1947. Organisasjonen har om lag 140 lutherske kirker som medlemmer, noe som inkluderer over 80 % av verdens lutheranere. LVFs sekretariat ligger i Genève. Biskop Helga Haugland Byfuglien er visepresident for den nordiske regionen i LVF, og Jenny Skumsnes Moe er medlem av LVFs råd.

Kirkenes verdensråd (KV) ble etablert i 1948 da Faith and Order som arbeidet for kristen enhet, og Life and Work som tok sikte på kristent fellesskap i sosial innsats, gikk sammen. KV har nå om 351 medlemskirker fra 100 ulike land med over en halv milliard medlemmer. KV organiserer ortodokse og protestantiske kirker. Den katolske kirke er ikke medlem, men samarbeider nært med KV på ulike områder. I dag ser vi også et nærmere samarbeid med pinsebevegelsen og den karismatiske bevegelsen som tradisjonelt har vært lite representert i KV. KVs sekretariat ligger i Genève, og generalsekretær er Olav Fykse Tveit fra Den norske kirke. Kjetil Aano er vår kirkes medlem i sentralkomiteen.

Konferansen av europeiske kirker (KEK) ble etablert 1959, i et Europa splittet av jernteppet. KEK spilte en viktig rolle for å opprettholde kontakten mellom kirkene i vest og øst under den kalde krigen. I dag er kirkens relasjon til EU et sentralt arbeidsfelt for organisasjonen. KEK har i dag 124 medlemskirker fra hele Europa og sekretariater i Genève, Brussel og Strasbourg. KEK samler de ortodokse, gammelkatolske, anglikanske, lutherske, metodistiske, unerte, reformerte og mennonitiske kirker og har også et samarbeid den den katolske bispekonferansen i Europa. Elise Sandnes og Erlend Rogne er Den norske kirkes representanter i sentralkomiteen.

Vedlagt sakspapiret finnes en oversikt over Den norske kirkes øvrige økumeniske engasjement.

Alle de økumeniske organisasjonene arbeider for fellesskap mellom kristne på tvers av konfesjonsgrensene og for et felles kristent vitnesbyrd i verden. Jesu bønn i Joh. 17,21: «Må de alle være ett, slik du, Far, er i meg og jeg i deg. Slik skal også de være i oss, for at verden skal tro at du har sendt meg» er litt enkelt sagt, økumenikkens mål og drivkraft.

Enhetsarbeidet skjer både gjennom drøfting av teologiske spørsmål og ved felles engasjement i sosialetiske spørsmål. Økumenikken er derfor ikke bare et indrekkelig anliggende, men også et vitnesbyrd til alle mennesker om Guds kjærlighet og en oppfordring til å verdsette hele skaperverket og å bygge rettferdige og fredelige fellesskap på tvers av kulturer og religioner.

Gjennom den økumeniske bevegelsen har Den norske kirke fått inspirasjon til å utvikle gudstjenestelivet, ikke minst med sanger og bønner fra kirker i andre deler av verden. Kontakten med den verdensvide kirke har også brakt andre dimensjoner inn i norsk kirkeliv, for eksempel ved at mange menigheter har vennskapskontakt med søstermenigheter i andre land. LVF og KVs sterke sosialetiske engasjement, ikke minst i kampen mot apartheid, arbeidet for økonomisk rettferdighet og fred, engasjementet for hiv/aids og miljøspørsmål har hatt vesentlig betydning for Dnks forståelse av kirkens diakonale oppdrag slik det kommer til syne i *Plan for diakon*.

2. Kirkenes verdensråd, Busan 2013

2.1. Hva er en KV-generalforsamling?

Generalforsamlingen i KV, som har møttes hvert 7. år, er organisasjonens øverste besluttede organ, men også en manifestasjon av enheten mellom medlemskirkene. Gudstjenester og bønn går som en rød tråd gjennom dager fylt med forhandlinger, fellesskap og mange ulike aktiviteter.

Delegatene fra medlemskirkene vil evaluere KVs programarbeid siden forrige generalforsamling og gi signaler om hva KV skal prioritere i årene fram mot neste generalforsamling. De vil videre vedta ny organisasjonsstruktur, velge presidenter og ny sentralkomité, KVs øverste organ mellom generalforsamlingene. Den besluttede delen av generalforsamlingen vil også komme med aktuelle uttalelser og vedta et sluttdokument.

Observatører og samarbeidspartnere som regionale og nasjonale økumeniske råd, misjons- og diakonale organisasjoner, andre økumeniske organisasjoner og observatørkirker (bl.a. Den katolske kirke), spiller en svært viktig rolle under en KV-generalforsamling. I forkant av møtet i Busan har disse også bidratt aktivt til å reise aktuelle tema og til utformingen av programmet. Fra norsk side vil Norges Kristne Råd

og Kirkens Nødhjelp sende observatører og representanter. Også andre norske organisasjoner og institusjoner vil trolig være representert (uklart hvem pr. i dag).

Et stort antall gjester og ressurspersoner setter sitt preg både på plenumssamlinger, og ikke minst bidrar de til en lang rekke kulturelle arrangementer, som forkynnere og foredragsholdere og som deltagere i diskusjoner i plenum og i ulike grupper.

Litt enkelt sagt møtes 'alle' sentrale kirker og organisasjoner i kristenheten under en KV-generalforsamling, noe som gjør den til verdens mest representative kristne møte. Derfor knytter det seg stor forventning til disse møtene. Mangfoldet i kristne tradisjoner og spiritualitet fra kirker i hele verden utfoldes under en generalforsamling. Det er sterkt uttrykk for det kristne fellesskapet. Et slikt møte gir en unik mulighet for et felles kristent vitnesbyrd og en styrking av forpliktelsen til å synliggjøre enheten i Jesus Kristus – slik at verden kan tro.

Det er nok riktig å si at hver enkelt av KVs generalforsamlinger har vært avgjørende milepæler ikke bare i KVs utvikling, men for utviklingen i hele den globale kirken. KV ble etablert under den første generalforsamlingen i Amsterdam i 1948. De senere generalforsamlingene er: Evanston, USA (1954); New Delhi, India (1961); Uppsala, Sverige (1968); Nairobi, Kenya (1975); Vancouver, Canada (1983); Canberra, Australia (1991); Harare, Zimbabwe (1998) og Porto Alegre, Brasil (2006).³

2.2. Fra Porto Alegre til Busan

Rapporten *From Porto Alegre til Busan*⁴ summerer opp KVs omfattende arbeid siden forrige generalforsamling.

KV har de senere år gjennomlevd flere omfattende kriser:

Den første hadde å gjøre med at relasjonen mellom det protestantiske flertallet og de ortodokse medlemmene av organisasjonen var på bristepunktet. Noen få ortodokse kirker valgte å forlate KV, men de fleste ble igjen. Spenningen ble løst ved at man foretok et gjennomgripende skifte da man gikk fra å være en organisasjon styrt av flertallsvedtak til konsensusprinsippet. Det vil si, KV kan i praksis ikke gjennomføre noe dersom en gruppe prinsipielt setter seg imot at det skjer. Dette er en krevende organisasjonsform, men det går ofte forbløffende godt, og selv når det er et lite mindretall, får en likevel oftest aksept for at vedtak kan fattes.

³ Den 15 min. lange filmen som finnes på KVs hjemmeside gir glimt fra disse forsamlingene og er en spennende og informativ innføring til hva som skjer under en generalforsamling.
<http://wcc2013.info/en/about-the-assembly>

⁴ Det vurderes om KM skal få et sammendrag av rapporten.

I perioden etter forrige generalforsamling opplevde KV for første gong i sin historie at en generalsekretær måtte forlate jobben på grunn av sviktende tillit. Ekstra ille ble det fordi det dreide seg om den første generalsekretæren fra et afrikansk land, slik at saken også aktualiserte spenninger mellom nord og sør. Saken førte til store medieoppslag og skapte en dyp krise i organisasjonen. Dette var situasjonen da Olav Fykse Tveit ble valgt til ny generalsekretær i KV i 2009. Noe av det viktigste han måtte gripe fatt i, var å bygge bro mellom de ulike partene. Dette har han gjort på en god måte, og han nyter i dag stor tillit som leder, noe som klart kom til uttrykk under det siste sentralkomitémøtet før generalforsamlingen, som fant sted på Kreta i august/september 2012.

Fra starten og fram til ca. 1980 hadde KV en romslig økonomi. Flere av de store europeiske og amerikanske kirkene fikk store statlige midler som ble kanalisert til dette arbeidet. KV hadde store og kostbare program, som for eks. oppbygging av teologisk undervisning globalt, tiåret i kamp mot rasisme, osv. Dette førte til oppbygging av en stor stab i Genève, og til omfattende programmer. Særlig i tida etter 2000 har økonomien strammet seg til. Statlige tilskudd til denne typen arbeid minket sterkt. KV har i dag langt færre ressurser, noe som fører til både en tydeligere begrensning av aktiviteter, og til en sterk reduksjon av staben. Fra å være ca. 400 ansatte i de økonomiske glansdagene, er nå staben i Genève under 100. Denne innstramningen har medført en grunnleggende drøfting av hva som er KV's kjernevirksomhet. Når økonomien er stram, bli det desto viktigere å gjøre de oppgavene som bare KV er i stand til å gjøre, og å spille på lag med andre organ, offentlige eller private, religiøse eller sekulære, på andre felt. Også i dette arbeidet har nåværende ledelse vist vilje og hatt evne til å gjennomføre nødvendige endringer.

KV var lenge enerådende i globalt økumenisk arbeid. Men med framveksten av nye kirkesamfunn, særlig pentekostale og evangelikale grupper både i det globale sør og i USA og Europa, vokste det fram flere selvbevisste aktører på den økumeniske arenaen. KV så lenge på disse enten som konkurrenter eller motstandere, mens de på sin side, enten det var Lausanne-bevegelsen, World Evangelical Alliance eller globale sammenlutninger av karismatiske/pentekostale kirker, så på KV med sterk skepsis. Dette merket vi også i norsk kirkeliv, hvor enkelte av misjonsorganisasjonene og evangelikale miljøer var skeptiske til KV, særlig utover på 1970-tallet. Men dette har endret seg. I tiden etter 2000 har det vokst fram en større gjensidig forståelse mellom ulike økumeniske aktører, og et nærmere samarbeid mellom KV og de evangelikale miljøene. Dette så man tydelig i forbindelse med Edinburgh 2010 og Lausannemøtet i Cape Town samme år. KM-saken om misjon i 2011 redegjorde for denne utviklingen.

Alt dette innebærer slett ikke at utfordringene er forbi. En lever fortsatt midt oppe i dem og vi vil møte dem ganske konkret under avviklingen av neste års generalforsamling i Busan, der både teologiske spenninger, spørsmål knyttet til de ortodokses rolle, stramme økonomiske rammer og samspillet mellom ulike økumeniske aktører vil merkes.

2.3. Den norske kirkes rolle som medlemskirke

Den norske kirke har hatt et utstrakt samarbeid med KV i årene siden forrige generalforsamling. Vi har også bidratt økonomisk til flere av KV's programmer (med

OVF-midler og prosjektstøtte fra Utenriksdepartementet). Den norske kirke er for tiden blant de viktigste økonomiske bidragsytere til KVs programarbeid, og vi deltar, som en av seks kirker, derfor også i Round Table-møtet (et årlig møte for KVs om lag 25 viktigste økonomiske bidragsytere, de fleste av dem er kirkelige bistands- og diakonale organisasjoner, bl.a. Kirkens Nødhjelp).

Noen eksempler på konkret samarbeid kan nevnes:

- KVs urfolksarbeid: Dnk har bidratt til finansieringen av en urfolksstilling i sekretariatet i Genève. Samisk kirkeråd har hatt et nært samarbeid med KV, og erfaringene fra samisk kirkeliv har hatt vesentlig betydning og vært til inspirasjon for det internasjonale økumeniske urfolksarbeidet. SKR deltar i dag i en ressursgruppe som skal fornye KVs urfolksarbeid.
- Dnk har bidratt til finansiering av KVs teologiske arbeid og til det økumeniske instituttet i Bossey. Vi har hele tiden hatt en representant for Dnk med i Faith and Order, og i høst var MKR vertskap for det nordisk-baltiske Faith and Order-møtet. Dnk har også levert høringsuttalelser til viktige økumeniske dokumenter (noen av disse ligger til grunn for de dokumentene som skal diskuteres i Busan). Det teologiske samarbeidet med Faith and Order har vært viktig for arbeidet i Teologisk nemnd. De økumeniske impulsene fra KV har vært viktige i arbeidet med Dnks reformer de senere år, og nå i arbeidet med ny kirkeordning. Det foregår ulike former for samarbeid mellom KV og våre teologiske læresteder, bl.a. ble det arrangert en konferanse om teologisk utdanning på MF i samarbeid med KV i 2012.
- Den norske kirkes nord/sør-informasjon har videreformidlet til norske menigheter liturgier og salmer fra mange KV-arrangementer. Dette har ført til bl.a. utgivelsen av 'Syng Håp'-bøkene og til ressursmaterieill til bruk i til freds-, miljø- og solidaritets-gudstjenester. Dnk har en representant i planleggingsgruppen for gudstjenesteliv under generalforsamlingen i Busan.
- Dnk var aktivt med på KVs markering av Edinburgh 2010, noe som blant annet resulterte i KM-saken om misjon i 2011. Dnk har også, i samarbeid med Norges Kristne Råd, deltatt i den årlige Bønneuken for kristen enhet.
- Vår medvirkning i KVs «tiår mot vold» var viktig for etableringen av Kirkens Ressurssenter mot vold og overgrep. Erfaringene fra senterets arbeid er brakt tilbake til det økumeniske fellesskapet, bl.a. gjennom et verksted på fredskonferansen på Jamaica i 2011.
- KM-saken fra 2007 om økonomisk globalisering⁵ hadde nær sammenheng med Dnks medvirkning i KVs program «Poverty, Wealth and Ecology» (en videreføring av AGAPE-programmet). Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP) under MKR har levert vesentlige bidrag til dette arbeidet i KV, og også bidratt med finansiering av KVs arbeid med fred og økonomisk rettferdighet.

• ⁵ [KM 10/07 Økonomisk globalisering som utfordring til kirkene](#)

- Dnk har et nært samarbeid med KV i arbeidet for rettferdighet og fred i Midtøsten. Vi deltar i den årlige «Kirkeuka for fred i Israel og Palestina», og vi er også med på Ledsagerprogrammet EAPPI (Ecumenical Accompany Programme in Palestine and Israel). Vi har også en Dnk-representant i KVs komité for Israel og Palestina (PIEF). Dnk er med på å finansiere KVs kontor i Jerusalem og bidrar med økonomisk støtte og andre ressurser til KVs arbeid med religionsdialog, arbeidet for å sikre kristent nærvær i Midtøsten og samarbeidet med Kirkerådet i Midtøsten (Middle East Council of Churches). KM-saken om «Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar» (KM 09/08) og vårt arbeid for trosfrihet og minoriteter i Midtøsten har nær sammenheng med Dnks samarbeid med KV.
- Dnk bidro svært aktivt under den store fredskonferansen på Jamaica i 2011, og et konkret resultat av et norsk initiativ på Jamaica er KVs omfattende arbeid overfor FN for å få til en våpenhandelsavtale (Arms Trade Treaty). Vårt initiativ (samarbeid med Fredsplattformen i Norges Kristne Råd og Kirkens Nødhjelp) har ført til en global kirkelig kampanje, som er blitt sett på som en eksemplarisk måte KV har samarbeidet med medlemskirker på.
- KVs arbeid med religionsdialog er viktig for vårt eget arbeid med religionsdialoger både i Norge og internasjonalt. Dnk henter teologisk argumentasjon og inspirasjon, bl.a. gjennom deltagelse på ulike konferanser som KV arrangerer om religionsdialog og religionsfrihet, for eksempel i forhold til Pakistan, Sri Lanka og Nigeria.

Til vurdering:

- Hva betyr det for Dnks identitet at vi er medlem av KV?
- Hvorledes forplikter KV-medlemskapet Kirkemøtet og andre styrende organer i Dnk?
- Hvordan kan Dnks medlemskap i KV tydeliggjøres slik at det kjennes relevant og beriker våre lokalmenigheter?
- Hvorledes kan livet i våre lokalmenigheter og deres erfaringer bringes inn for å styrke det globale arbeidet for kirkens enhet?

2.4 Busan: Vertskap, planlegging og deltagelse

Kirkerådet i Sør-Kora, hvor fire av medlemskirkene er KV-medlemmer, er vertskap for generalforsamlingen i 2013. KV har mobilisert bredt og fått med seg mange kirkelig miljøer i arrangementskomitéen. Vertskapet håper at møtet skal bli en stor global og regional begivenhet og et tydelig kristent vitnesbyrd i et land hvor nord og sør fortsatt er delt i to og bærer på sårene fra den kalde krigen. Bønnen *Livets Gud – led oss til rettferdighet og fred*, har en alvorlig undertone i denne del av verden, samtidig som den er bærer av håp.

Generalforsamlingen er planlagt i samarbeid mellom den koranske vertskomiteen og en svært bredt sammensatt internasjonal Busan-komité. Denne gangen er det lagt spesielt stor vekt på å inkludere også kirker som ikke er KV-medlemmer, og partnerorganisasjoner i planleggingen av generalforsamlingen. Planleggingen har vært en åpen og inkluderende prosess med gode muligheter til å gi innspill underveis, både fra KVs

styrende organer og gjennom mange møtepunkt mellom KVs stab og representanter fra medlemskirker og partnere. Fra norsk side deltar Kari Veiteberg i planleggingen av gudstjenestelivet i Busan.

Generalforsamlingen er tenkt som en gedigen 'happening' hvor det forventes 4-5 000 mennesker, de fleste koreanere. Drøyt 800 vil være delegater fra medlemskirkene. Halvparten av kirkene har bare en delegat. Den norske kirke er en relativt stor medlemskirke med sine tre delegater. I tillegg kommer som nevnt observatører fra regionale og nasjonale kirkelige råd, andre kirkesamfunn (for eksempel katolikkene), rådgivere og andre ressurspersoner, gjester, representanter for samarbeidspartnere og kirker som søker medlemskap eller nærmere samarbeid med KV. Kort sagt; dette vil være det største kirkemøtet til nå i historien, i betydningen den bredeste representasjonen fra kristenheten som vi har sett.

Den norske kirkes delegasjon:

1. Kjetil Aano, leder av MKR og medlem av KVs sentralkomité og
2. Helga Haugland Byfuglien, ledende biskop, medlem av MKR og visepresident i LVF
3. Marianne Brekken, medlem av MKR, ungdomsdelegat
4. Tore Johnsen, generalsekretær i SKR, oppnevnt av KVs sentralkomité

Rådgiver for delegasjonen: Berit Hagen Agøy, generalsekretær i MKR

I tillegg vil det delta gjester og observatører fra Den norske kirkes ledelse, kirkelige organisasjoner og de teologiske lærestedene. Norges Kristne Råd har observatørstatus i KV og vil delta under generalforsamlingen. Også Kirkens Nødhjelp vil være representert med sin ledelse.

2.5 Program og hovedtema

En mangfoldig og rikt program vil møte deltagerne på generalforsamlingen i Busan. Det er ikke bare et sted for formelle beslutninger, men et myldrested for økumenisk mangfold og spiritualitet fra alle deler av den verdensvide kirke. Busan blir et stort fellesskap mellom kristne, et møtested for å dele erfaringer og kunnskap og for å diskutere en lang rekke aktuelle økumeniske utfordringer.

Bønnen *Livets Gud - led oss til rettferdighet og fred* vil være livsnerven gjennom generalforsamlingens dager og mange aktiviteter. Hovedtemaet er inspirert av den koreanske konteksten og av en økende erkjennelse av alvoret i oppdraget om å ta vare på alt liv og fremme rettferdighet. Guds folk er kalt til å sette bønnen om til handling, vi er kalt til liv, til tro og til håp.

Hovedtemaet vil belyses gjennom fem dimensjoner ved det å være kirke:

- koinonia (én tro og ett fellesskap i Jesus Kristus)
- martyria (vitnesbyrde i verden),

- diakonia (tjenesten for rettferdighet og fred)
- ecumenical formation (lederskap)
- inter-religious cooperation (konteksten vi lever i)

Hovedtemaet et uttrykk for vår avhengighet av Guds kjærlighet og nåde, samtidig som det er dynamisk og bringer oss framover: Vi skal med Guds kraft bidra til rettferdighet og fred i verden. Enheten i Kristus er Guds gave til kirken, vår oppgave er å ta imot og å synliggjøre enheten. Med utgangspunkt i den skal vi bringe evangeliet i ord og handling ut i verden. Slik sett er hovedtemaet uttrykk for kirkens sentrale oppdrag i verden. Rettferdighet og fred handler ikke bare om kirkens folk, men om at alle mennesker er skapt i Guds bilde, med samme verdighet og samme rett til å leve i fred og oppleve rettferdighet. Kirken skal bringe Guds forvandlende nåde og rettferdighet ut til alle mennesker. Dette er et felles oppdrag for den verdensvide kirken.

KV arrangerte en stor internasjonal fredskonferanse om «Just Peace» på Jamaica i mai 2011, som en avslutning på KV's 'Tiår mot vold'.⁶ Den norske kirke deltok sammen med Norges Kristne Råd og Kirkens Nødhjelp, bl.a. ved å arrangere hele fem verksteder. Tematikken fra Jamaica vil følge oss inn i Busan-møtet. Etter Jamaica-møtet var det forventninger om at man på generalforsamlingen skulle vedta et epokegjørende økumenisk dokument med en felles forståelse av 'rettferdig fred'. Dette viste seg å være for ambisiøst, for begrepet er såpass uklart. Men det vil være gjenstand for videre teologiske diskusjoner og samtaler om hvordan det økumeniske fellesskapet helt konkret kan bidra til fred og rettferdighet i ulike sammenhenger. Det finnes vel knapt en kontekst i dagens verden hvor bønnen *Livets Gud - led oss til rettferdighet og fred* ikke er aktuell. Men i den koreanske virkeligheten spiller temaet naturlig nok også på håpet om rettferdighet og fred i Nord-Korea.

Til generalforsamlingen foreligger det flere økumeniske dokumenter; om kirkens enhet og oppdrag, misjon og diakoni – som alle utdyper hva vi ber om når vi ber: *Livets Gud - led oss til rettferdighet og fred*. Disse dokumentene vil kort bli presentert nedenfor.

Temaet vil også bli belyst i gudstjenester og bibelstudier. Hver dag under generalforsamlingen vil rammes inn av bønn. Generalforsamlingen er også et sted for å dele den spiritualiteten som finnes i ulike former i den verdensvide kirken.

Tematiske plenumssamlinger og 20 'økumeniske samtaler' skal belyse konkrete situasjoner rundt om i verden og ta for seg aktuelle utfordringer for KV som et globalt økumenisk fellesskap. Det vil bli satt av god tid til temasamtaler, hver av de 20 'økumeniske samtalene' skal ha fire sesjoner á 90 minutter.

⁶ Viktige dokumenter herfra kan leses på <http://www.overcomingviolence.org/en/peace-convocation.html>

Forslag til økumeniske samtaler fra Dnk, NKR og KN:⁷

1. The Theology of Advocacy
2. From Catholics to Evangelicals: a broader ecumenical community
3. Church leaders of tomorrow

Madang-programmet (koreansk for gårdsplass) vil utfolde seg som et torg med utstillinger, kulturarrangementer, ulike arrangementer og 80 tematiske verksteder.

Forslag til verksteder fra Dnk, NKR og KN:

1. Follow the money! Interreligious cooperation for accountable governance of water services.
2. Youth and religious leaders in movement for justice and peace
3. 22nd of July: The terror attack in Norway. The role of the church and
4. The inter-faith dialogue on religious extremism
5. Peace practices
6. The Sami Church Life and the work on reconciliation

Selv om det er et sterkt fokus på feiring og fellesskap, vil naturligvis generalforsamlingen også preges av formelle forhandlinger.

Det vil bli arrangert et nordisk forberedelsesmøte i april 2013, og umiddelbart før møtet i Busan vil det være flere 'Pre Assemblies', bl.a. for Ecumenical Disability Advocacy Network (EDAN), urfolk, ungdom og en samling som fokuserer på kjønn og likestilling. Global Ecumenical Theological Institute vil også holde en konferanse knyttet opp mot Busan. Flere andre organisasjoner har valgt å legge sine møter i 2013 til Busan. Vi forventer norsk deltagelse på flere av disse arrangementene. Full oversikt over dette vil vi ikke ha før et stykke ut i 2013.

Til vurdering:

- Hvordan skal Den norske kirke arbeide videre med vår teologiske forståelse av «rettferdig fred»?
- Hva legger vi i vår norske kontekst i bønnen *Livets Gud - led oss til rettferdighet og fred*? Hva betyr dette i Norge i dag?
- Hva kan være Den norske kirkes unike bidrag til KVs arbeid for rettferdighet og fred?

2.6 Organisasjonsendringer

Sentralkomiteen har, etter grundig behandling på to møter, blitt enige om forslag til konstitusjonelle endringer og et nytt tillegg til vedtektene som nedtegner praksis på en del områder. Endringsforslagene vil bli sendt på høring til medlemskirkene, og om nødvendig justeres ut fra responsen før de legges fram for vedtak på generalforsamlingen.

⁷ Rundt nyttår vil Dnk få tilbakemelding på hvilke av våre forslag som skal realiseres. 'Norske' økumeniske samtaler og verksteder kan dermed beskrives nærmere i KM-saken.

Det synes lite aktuelt at Kirkemøtet drøfter disse konstitusjonelle endringene, i og med at sentralkomiteen hvor Den norske kirke er representert, etter hardt arbeidet kom fram til enighet i denne saken.

2.7 Sentrale dokumenter

Mellomkirkelig råd bes om å vurdere hvor grundig de ulike dokumentene skal omtales i sakspapiret til Kirkemøtet. Det må også vurderes, om alle (hvis ikke – hvilke), skal følge saken til Kirkemøtet.

Unity Statement

Generalforsamlingens sluttdokument – budskap – vil komme i form av et *Unity Statement*. Det tar utgangspunkt i vår felles kristne tro slik den er fundert i Bibelen, og summerer kort opp lærdommene fra det økumeniske samarbeidet:

- *What we have learned on our journey together:*
- *Christian unity, the unity of the human community and the unity of the whole creation belong together. In God's plan they are inseparable.*
- *The Church is: foretaste of new creation; called to be sign to the whole world of the life God intends for all; and instrument spreading the good news of God's kingdom of justice, peace and love.⁸*

Dokumentet peker videre på hvilke utfordringer det globale kirkefellesskapet nå står overfor:

- *Will we witness together to the God of life, that the whole creation may be sustained, honoured and renewed?*
- *Will we work together for justice, peace and reconciliation?*
- *Will we continue together, seeking the visible unity of the One, Holy, Catholic and Apostolic Church, determined, wherever possible, to live that unity now?*
- *Will we pray together that the God of life, will lead us to justice and peace; in the Church, among all people, and in and for the whole created earth?*

Det grunnleggende spørsmålet er hvorvidt vi trenger et økumenisk fellesskap på tvers av konfesjonelle skiller, for å oppfylle kirkens oppdrag i verden. Eller kan hver enkelt kirke klare seg på egenhånd? Dette er spørsmål Den norske kirke også bør stille seg. *Unity Statement* vil bli ferdigstilt i løpet av generalforsamlingen, og Kirkemøtet må gjerne gi signaler til Den norske kirkes delegater om det er anliggender vi ønsker å ha med i dokumentet.

Til vurdering:

- Hva synes vi i Dnk er viktig i vårt økumeniske arbeid?
- Hvordan kan enheten i Kristus gjøre oss bedre i stand til å verne om livet?
- Hva betyr enheten for kirken vitnesbyrd om evangeliet?
- Økumenikk: kirkens indre liv – og/eller instrument for fred og rettferdighet?

⁸ *Unity Statement*, Doc NO GEN 08 CC 2012, s 3

The Church: Towards a Common Vision

Dette dokumentet reflekterer over det såkalte Lima-dokumentet *Baptism, Eucharist and Ministry* (BEM) fra 1982. *The Church* er utarbeidet av Faith and Order og summerer opp erfaringer med BEM-dokumentet og framstår som et grunnlagsdokument om hvor langt vi er kommet i de økumeniske dialogene. Dokumentet reflekterer KVs selvforståelse som et fellesskap av kirker som kaller hverandre til sammen å uttrykke synlig enhet – for at verden skal tro. Det nye dokumentet er blitt til over mange år, og medlemskirkene (blant andre Dnk) og mange andre har gitt innspill underveis. Derfor er *The Church* møtt med stor forventning, og det sees som en oppfølger til KVs mest kjente økumeniske dokument så langt, det nevnte BEM-dokumentet som kom for over 30 år siden.

The Church vil få en sentral plass i diskusjonene i Busan, men det skal ikke vedtas der. Faith and Order vil sende dokumentet ut på en bred høring til KVs medlemskirker og mange andre. KV anbefaler at *The Church* oversettes til mange språk for å få til en bred samtale om det i medlemskirkene. Faith and Order vil samle opp responsen på dokumentet og legge den til grunn for sitt videre arbeid.

Teologisk nemd under Mellomkirkelig råd og Bispemøtet vil måtte arbeide med dokumentet i høringsrunden, men det er ønskelig at det studeres bredere i Den norske kirke. Det utmerker seg ved å være en teologisk gjennomarbeidet tekst i et enkelt språk, og det er pedagogisk godt tilrettelagt ved at det til hvert tema stilles gode spørsmål til videre refleksjon. *The Church* som planlegges oversatt til norsk, reiser en rekke problemstillinger av stor relevans for vårt arbeid med ny kirkeordning. Dokumentet diskuterer forholdet mellom den lokale og universelle kirke og reiser spørsmålet om en splittet kirke kan være troverdig i sitt oppdrag og tjeneste i verden.

Dokumentet omtaler videre forholdet mellom embete og demokratiske styringsstrukturer, forholdet mellom kirkens ulike tjenestegrupper, forståelsen av sakramentene og hvordan kirker med ulike ordninger kan forholde seg til hverandre. Dokumentet gir en nyttig påminning om at ingen lager kirkeordninger i et økumenisk vakuum, men henter lærdom fra andres erfaringer, historie og tradisjon.

Til vurdering:

- Hvordan kan Den norske kirke bruke *The Church* i arbeidet med nytt visjonsdokument og ny kirkeordning? Hvordan kan våre erfaringer bringes inn i F&Os videre arbeid med dokumentet?
- Teologisk nemnd har foreslått at dokumentet legges fram for KM som ressursdokument for arbeidet med kirkeordning.
- Teologisk nemnd behandlet *The Church* på sitt høstmøte i 2012, og det ble reist innvendinger mot forståelsen av diakoni i dokumentet. Er dette noe KM vil si noe om før Busan-møtet?
- Hvordan nyttiggjøre seg *The Church* i Norges Kristne Råd?

Together towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes

KVs Kommissjon for misjon og evangelisering har utarbeidet et nytt ressursdokument til Busan-møtet om misjon og evangelisering. Det er tretti år siden det forrige misjonsdokumentet kom fra KV. Det nye dokumentet er blitt til gjennom langvarige samtaler innenfor en bred økumenisk kontekst, langt ut over KVs medlemskirker og tilsluttede misjonsorganisasjoner. Dette er et dokument man ikke kan komme utenom om man er opptatt av misjon og evangelisering i dagens verden.

Misjonsdokumentet ble vedtatt av KVs sentralkomité sensommeren 2012, og det vil bli lagt fram i Busan som et ressursdokument. Sentralkomiteen anbefalte at Kommissjonen for misjon og evangelisering gjør misjon og evangelisering i en interreligiøs kontekst til et prioritert arbeidsområde i tiden framover, og det oppfordres til nærmere samarbeid med Faith and Order om forståelsen av kirkens enhet og oppdrag.

Siden det forrige misjonsdokumentet kom fra KV i 1982⁹ har vi opplevd store forandringer i den globale kirke. Kristentroens tyngdepunkt er forflyttet fra nord til sør og øst, og det er en voksende tilnærming mellom ulike deler av kirken, noe for eks. Global Christian Forum er eksempel på. Vi har sett en eksplosiv vekst av karismatisk kristendom, og vi møter utfordringene fra en globalisert og pluralistisk verden og en ny forståelse av misjonen. Dokumentet inviterer til refleksjon i et slikt forandret kirkelig landskap.

Hovedperspektivet i dokumentet er 'liv i overflod' (Joh 10.10) som uttrykk for en helhetlig innfallsvinkel til misjon. Misjon handler om alle aspekter av livet. Det er dette KM-saken i 2012 beskrev som 'holistisk misjon'. Misjon og evangelisering har med livsfylde og livsrikdom å gjøre. Derfor kan diakoni ikke skilles fra forkynnelse. Denne forståelse har sin bakgrunn i en sterk skapelsesteologi. Gud har skapt en verden som skal blomstre og utfolde seg i all sin mangfoldighet. Gud vil liv, liv i overflod.

Dokumentet peker på også den nære sammenhengen mellom spiritualitet og misjon. Spiritualitet er en kilde for misjon. Også i dette dokumentet er «transformation» (forvandling) et nøkkelbegrep slik det er det i LVFs dokumenter om misjon og om diakoni.

Et viktig og nytt perspektiv i dette misjonsdokumentet er vektleggingen av at samfunnets marginaliserte er Guds hovedpartnere i misjon. Misjonens retning går derfor ikke primært fra de sterke til de svake; de marginaliserte er misjonsagenter og har en profetisk rolle og stemme som kirker må lytte til om de skal høre hva evangeliet handler om. Dette er også relevant i møtet med innvandrere og innvandremenigheter. De har bruk for ressurser og hjelp, men vi har i enda høyere grad bruk for deres glede og vitalitet.

KV er jevnlig blitt beskyldt for å være utydelig i sin forståelse av evangelisering, og for å forvandle evangelisering til kamp for rettferdighet og fred. Dette dokumentet er imidlertid befriende modig i sin utfordring til alle kristne og kirker om å være levende og

⁹ *Mission and Evangelism: An Ecumenical Affirmation*, 1982

dynamiske budbringere av evangeliet, og i sin understrekning av at de gode nyheter ikke først og fremst er diakonale og politiske handlinger, men Guds gjerning i Kristus Jesus. På den bakgrunn definerer man evangelisering slik: «Å dele sin tro og overbevisning med andre, å invitere dem til etterfølgelse, hva enten de tilhører andre religiøse tradisjoner eller ikke. Å dele evangeliet skal skje med både overbevisning og ydmykhet og som uttrykk for vår kjærlighet til verden». Men det skal gjøres på *Kristi måte* og i en kontekst hvor *dialog* er sentral.

Det er i dette endrede landskap at kirken er i bevegelse. En misjonal kirke inkluderer fortsatt tradisjonell misjonsmelder fra misjonsselskaper, men det begynner i det lokale: i lokale menigheter, med gudstjeneste og sakramenter som sentrum. Kirkens misjonsoppdrag er primært fundert i lokalmenigheten, noe KM-saken også vektla ved å bruke begrepet «misjonerende menigheter».

Til vurdering:

- Sammenlign dokumentet med KM-saken om misjon i 2011
- Hva er merverdien av å arbeide økumenisk med misjon?
- Bør Dnk støtte opp om et bredere økumenisk misjonsengasjement?
- Hvordan arbeide med misjon i Norges Kristne Råd?
- MKRs forhold til Digni (tidl. Norsk Misjonsråds bistandsnemnd)?
- Samarbeid med misjonsorganisasjoner utenfor SMM?
- Misjon i en interreligiøs kontekst, misjon og religionsdialog (jf. KM-vedtak 2011)
- Internasjonale menigheter, (jf. KM-sak om kristne innvandrere)

Economy of Life, Justice and Peace for All

Dette blir det sentrale referansedokumentet om rettferdighet og fred i Busan. KVs sentralkomiteé har foreslått at generalforsamlingen følger opp arbeidet som dette dokument omhandler ved å lansere et nytt program i Busan; *Pilgrimage of Justice and Peace*. Det skal legge til rette for at KVs medlemskirker og andre partnere kan dele erfaringer og styrke sin felles innsats for en mer rettferdig og fredelig verden. *Pilgrimage of Justice and Peace* skal også bidra til å knytte sammen arbeidet til Faith and Order og Kommisjonen for misjon og evangelisering, for å tydeliggjøre sammenhengen mellom teologi, økumenikk og diakoni.

I 2006 ble AGAPE-dokumentet¹⁰ presentert for delegatene på KVs generalforsamling i Porto Alegre. Det var sluttresultatet av en prosess som ble igangsatt i Harare i 1998. Denne prosessen skulle arbeide med spørsmål knyttet til kirkens rolle i globaliseringens tidsalder fram mot neste generalforsamling. Da AGAPE-dokumentet ble presentert i Brasil, ble det gjennomgående godt mottatt av representantene fra kirkene i sør, samt av de mer progressive representantene fra nordlige kirker, for eksempel de kanadiske. Fra flere av de europeiske kirkene ble dokumentet møtt med til dels sterk kritikk. Kritikken

¹⁰ Dokumentet finnes på: <http://www.oikoumene.org/en/resources/documents/wcc-programmes/public-witness-addressing-power-affirming-peace/poverty-wealth-and-ecology/neoliberal-paradigm/agape-background-document.html>

var tosidig. Den ene siden av denne kritikken bestod i at prosessen i seg selv hadde vært preget mer av seleksjon enn av representasjon. Bidragsyterne syntes mer som håndplukkede representanter for et allerede gitt syn enn som representanter for KVs medlemskirker. Det ble for det andre hevdet at dokumentet la til grunn en for ensidig analyse basert på den mest globaliseringskritiske ideologien som finnes i miljøene knyttet til World Social Forum. Dette, ble det påpekt, ble gjenspeilt i dokumentet gjennom en veldig kontrasterende fremstilling: nord-sør, systemet/imperiet-ofrene, globalisering - det opprinnelige/gudvillede osv. En dyp uenighet kom slik til syne, og generalforsamlingen besluttet derfor at tiden fram mot neste generalforsamling skulle brukes til en mer inkluderende prosess.

AGAPE ble fulgt opp gjennom programmet «Poverty, Wealth and Ecology» (PWE). Mellom Porto Alegre og Busan har det vært gjennomført en omfattende prosess med konsultasjoner på hvert kontinent, og det ble arrangert en avsluttende global konsultasjon i Indonesia i 2012. Dokumentet som foreligger nå, ble til under og etter møtet i Indonesia.

PWE-prosessen hadde som et gitt utgangspunkt at den skulle utforske sammenhengen mellom fattigdom, rikdom og økologi. Implisitt i dette lå et synspunkt om at oppsamling av rikdom i hendene til noen få, og det systemet som vedlikeholdt denne skjevfordelingen, ikke kunne ses uavhengig av fattigdom og de truslene mot økologi og klima som vi ser i dag. Heri lå det samtidig en kritikk av en nyliberal ideologi, som i sin reneste form hevder at vekst blant de rikeste bidrar til at de med minst ressurser også vil løftes ut av fattigdom, og at vekst i kunnskap og teknologi vil kunne bøte på de skadene som gjøres mot de økologiske systemene.

Det foreliggende dokumentet fra PWE-prosessen er preget av fire hovedanliggender. Det krevde et krafttak å inkludere alle disse anliggender. Samtidig er det nok mulig å hevde at denne inkluderingen er dokumentets svakhet. Dette er i alle fall synspunktet til dem som arbeidet for at alt det 'politiske korrekte' (urfolksteologi, feministisk teologi, den interreligiøse dimensjonen, fredsdimensjonen osv.) skulle tas ut av uttalelsen til fordel for en renskåren fokusering på den akutte kritiske sammenhengen mellom klimakrise, økonomisk krise, forbruksmønster og skjevfordeling.

Noen hovedmomenter i dokumentet:

- Den akutte situasjonen: Fra europeisk hold, og spesielt fra deler av den tyske delegasjonen, ble nødvendigheten av umiddelbar handling i møte med det akutte i dagens gjensidig forsterkende kriser understreket. Dette ble forsøkt lagt inn ved begrepet «klimarettferdighet». Sluttdokumentet valgte å utelate begrepet men å inkludere anliggendet.
- Teologisk forankring: Det framkom en ganske så entydig enighet under den siste konsultasjonen om at den teologiske delen skulle styrkes og plasseres tidlig i dokumentet. Både i den eksplisitt teologiske delen og i de andre avsnittene tar man i liten grad utgangspunkt i tradisjonell kristen dogmatikk, men velger heller å referere direkte til den bibelske profeti, Jesu kall til omvendelse i begynnelsen av sitt virke og

de endevendte maktforholdene i Guds rike, slik det framkommer i evangeliene og hos Paulus. Denne refereringen til skriften kompletteres av referanser til feministisk teologi og urfolksfilosofi/teologi, her med vekten på menneskets grunnleggende avhengighet av jorden.

- Anti-nyliberalisme: Dette perspektivet, som var det dominerende i AGAPE-prosessen og AGAPE-dokumentet, har også vært sterkt til stede i den prosessen som har ledet fram mot dette dokumentet. Det er også viktig å peke på at ordet «transformasjon» i dette dokumentet eksplisitt betyr «overgangen fra en nyliberal markedskapitalisme til et nytt system, til en ny økonomisk og finansiell global arkitektur». Ordet «transformasjon» må forstås som et kompromiss som er oppnådd gjennom PWE-prosessen, og at det plasserer seg midt mellom «revolusjon» og «reform». Dette kompromisset bidro til at de europeiske representantene kunne stille seg bak dokumentet.
- Oppfordringen/kallet: Dokumentet ender med en oppfordring/et kall til handling. Dette er delvis et generelt kall, som altså er av en akutt karakter og en mer spesifikk oppfordring til KVs generalforsamling om å ta fatt i dette gjennom sitt handlingsprogram. Fokuset på handling er her sentral. Til forskjell fra de to foregående prosessene med fokus på globalisering, oppfordres KV til å ta konkrete skritt når det gjelder kirkenes egen transformasjon og i forhold til å bidra til en ny økonomisk og finansiell global arkitektur.

Det finnes fortsatt grunner til å stille seg noe skeptisk til både dette dokumentet og til den prosessen som har ledet frem til det. Men Kirkemøtet oppfordres til å stille seg positive til dette dokumentets på veien til KVs generalforsamling. Dette er for det første på bakgrunn av at det finnes forskjellige synspunkter og ideologier i den verdensvide kirken, og at det derfor er naturlig at dette er gjenspeilet i dokumentet. Det andre punktet som taler for at dokumentet bør støttes, er at den avsluttende globale konsultasjonen var svært inkluderende, og at det må anses som en anstrengende men god prosess at man kunne oppnå enighet. Det siste punktet som kan understrekes, er at europeiske representanter spilte en viktig rolle i prosessens aller siste fase.

Til vurdering:

- Hva bør KV satse på i sitt arbeid for rettferdighet og fred, hva er KVs «added value»?
- Hva bør Den norske kirke prioritere innenfor internasjonal diakoni? Hva av dette kan og bør vi gjøre sammen med KV?
- Er Dnk klart for en Pilgrimage of Justice and Peace?
- Sammenlign dokumentet med KM-saken fra 2007 om økonomisk rettferdighet – hvordan følges KM-saken opp?

Theological Perspectives on Diaconia

De siste årene har KV gjennom programmet Solidarity and Diaconia gjennomført en rekke regionale og globale konsultasjoner om diakoni. Hovedmålet har vært å utvikle en felles forståelse av diakonibegrepet, og også av hvilken rolle KV skal spille i en tid da organisasjonen ikke lenger har som oppgave å formidle økonomisk støtte til diakonale

tiltak. Fokus nå er i stedet på hvordan KV kan bidra til formidling av erfaringer og innsikt, med vekt på lokalt engasjement, på diakoniens kirkelige rotfeste, på dens samfunnskritiske funksjon (profetisk diakoni) og dermed på kapasitetsbygging som en hovedoppgave.

En konsultasjon i Colombo, Sri Lanka, i juni 2012 bekreftet dette fokuset og hadde som målsetting å utarbeide «teologiske perspektiver på teologi i det 21. århundre». Det er resultatet fra dette møtet som nå foreligger som et diakonidokument til generalforsamlingen.

Det som kjennetegnet dokumentet, er for det første valget av perspektiv; de sårbare og marginaliserte gis en avgjørende rolle i kirkens diakoni, men på en annen måte enn vi er vant med. Det brytes bevisst med tradisjonelle modeller som har gjort de fattige og sårbare til objekter for de ressurssterkes omsorg og prosjekter. Nå hevdes det at periferien representerer tro, engasjement, innsikt og kraft til forvandling. Dette bygger på forståelsen av diakoni som «a primary expression of the churches' participation in the ongoing mission of God», slik at enhver menighet er myndiggjort til å være diakonalt fellesskap.

Forvandling er et nøkkelord, og det handler om å forvandle mennesker, systemer og kulturer. Her finner vi igjen tankegodt fra LVFs diakonidokument (*Diakoni i kontekst*). Forvandling skjer ved å avsløre urett, men også ved å vise omsorg, fremme rettferd og bidra til gode ordninger i samfunnet. Poenget er igjen at det er de fattige og marginaliserte som har hovedrollen som endringsaktører. Den diakonale teologien poengterer at Den hellige ånd myndiggjør mennesker til å være lys og salt - til endrings- og forvandlingsagenter.

Dokumentets siste del lister opp utfordringer og muligheter:

- Med henblikk på diakonien i lokalmenigheten: Her finnes en rekke anbefalinger om å være kontekstuel bevisst, teologisk reflekterte, inkluderende og samhandlingsorienterte. Mye av det som sies, er gjenkjennelig i vår egen diakonale hverdag og vår kirkes *Plan for diakoni*, og bidrar derfor til å bekrefte vår økumeniske tilhørighet.
- Dernest adresseres kirkelige diakonale og bistandsorganisasjoner, KV og lignende økumeniske organisasjoner. Viktige stikkord her er partnerskap, utvikling av felles ressurser og framfor alt kapasitetsbygging. Det utfordrer Den norske kirke til fortsatt å ha fokus på diakoni i økumenisk samarbeid, og til å fremme oppgaver som er løftet fram i dette dokumentet.

Til vurdering:

- Dnks diakoniplan har vakt internasjonal oppsikt; hvordan kan den bli en ressurs inn i det økumeniske fellesskapet?
- Hvilke impulser gir dokumentet til videre utvikling av internasjonal diakoni i Dnk?
- Hvordan videreformidler vi Dnk teologiske og praktiske arbeid med diakoni til det global økumeniske fellesskapet?

3. Konferansen av Europeiske Kirker – bakgrunn og visjon

3.1. Hva er KEK?

Kirkesamarbeidet i KEK er basert på en stor økumenisk visjon. I 2001 ga den nære dialogen mellom KEK og Den romersk-katolske europeiske bispekonferansen i Europa ut visjonsdokumentet *Charta Oecumenica*¹¹. Dokumentet representerer den bredeste økumeniske samarbeidsplattformen i Europa og presenterer en visjon for kirkesamarbeidet og retningslinjer for videre samarbeid i felles tjeneste for evangeliet.

Fra *Charta Oecumenica*:

I. WE BELIEVE IN "ONE HOLY CATHOLIC AND APOSTOLIC CHURCH"

"(Make) every effort to maintain the unity of the Spirit in the bond of peace. There is one body and one Spirit, just as you were called to the one hope of your calling, one Lord, one faith, one baptism, one God and Father of all, who is above all and through all and in all" (Ephesians 4:3-6)

1. Called Together to Unity in Faith

With the Gospel of Jesus Christ, according to the witness of Holy Scripture and as expressed in the ecumenical Nicene-Constantinopolitan Creed of 381, we believe in the Triune God: the Father, Son and Holy Spirit. Because we here confess "one, holy, catholic and apostolic church" our paramount ecumenical task is to show forth this unity, which is always a gift of God.

Fundamental differences in faith are still barriers to visible unity. There are different views of the church and its oneness, of the sacraments and ministries. We must not be satisfied with this situation. Jesus Christ revealed to us on the cross his love and the mystery of reconciliation; as his followers, we intend to do our utmost to overcome the problems and obstacles that still divide the churches.

We commit ourselves

- to follow the apostolic exhortation of the Letter to the Ephesians and persevere in seeking a common understanding of Christ's message of salvation in the Gospel;*
- in the power of the Holy Spirit, to work towards the visible unity of the Church of Jesus Christ in the one faith, expressed in the mutual recognition of baptism and in eucharistic fellowship, as well as in common witness and service.*

KEKs organisasjon

KEKs arbeid er ledet av den valgte sentralkomiteen mellom generalforsamlingene. Til daglig ledes arbeidet av generalsekretariatet. I tillegg er KEK organisert gjennom tre kommisjoner:

¹¹, se: www.ceceurope.org

Churches in Dialogue-kommisjonen er ansvarlig for organisering av læresamtaler og kirkedialoger, felles misjonsarbeid og misjonsforskning samt religionsdialog. Kommisjonen samarbeider med andre organisasjoner, bl.a. den katolske bispekonferansen i Europa, Community of Protestant Churches in Europe (CPCE) og Porvoo-fellesskapet, for å legge til rette for bilaterale kirkesamtaler.

Church and Society-kommisjonen arbeider med en rekke samfunnsrelaterte utfordringer som menneskerettigheter, fred, klima og miljø, samt fattigdomsspørsmål. Kommisjonen jobber også med advocacy og politisk lobbyvirksomhet overfor de europeiske politiske institusjonene på vegne av medlemskirkene. Kommisjonen samarbeider med en rekke nasjonale, regionale og internasjonale organisasjoner, bl.a. det katolske COMECE, CPCE, og Kirkenes verdensråd, samt diakonale organisasjoner som Eurodiaconia, ACT og Aprovev.

Churches Commission for Migrants in Europe (CCME) er en selvstendig organisasjon som jobber tett med KEK, og derfor ofte regnes med under "paraplyen". CCME jobber med en rekke saker knyttet til integrerings- og migrasjonsspørsmål i samfunn og kirke, som samfunnsrettigheter, minoritetsspørsmål, arbeidsrettigheter, menneskehandel, nye menighetsdannelser og annet. I tillegg til de fleste medlemskirkene i KEK har CCME en rekke migrantkirker som medlemmer.

3.2 Den norske kirkes engasjement i KEK:

- Den norske kirke har ikke hatt noe medlem i dialogkommisjonen de senere år, men vi har tatt del i de anglikanske og lutherske kirkenes dialog med ortodokse kirker i Europa. Dialogen har særlig jobbet med spørsmålet om gjensidig anerkjennelse av hverandres dåp. Denne dialogen har vært lagt til rette av KEK i samarbeid med Community of Protestant Churches in Europe og Porvoo-kirkene.
- En representant for Den norske kirke har vært medlem i en arbeidsgruppe om religionsdialog frem til den avleverte sin rapport i 2011. Det er ventet at dette arbeidet får fornyet fokus etter generalforsamlingen i 2013.
- Mellomkirkelig råd har, delvis sammen med Areopagos og NMS, støttet KEKs misjonsforskningsprosjekt med et årlig beløp. En delrapport om misjon og nyere kirkedannelser ble levert i 2007, og en delrapport om misjon og kirker i diasporaen ble levert i 2011. Det er uklart om dette arbeidet får midler til å fortsette.
- Kirkerådet og Den norske kirkes nord/sør-informasjon deltar aktivt i miljøarbeidet i ECEN-nettverket (European Christian Environmental Network), som KEK er sekretariat for. Nettverket samler representanter for kirker og organisasjoner som jobber for miljø og klimaspørsmål gjennom konsultasjoner og konferanser, og bidrar med ressursmateriale til kirkene.
- Den norske kirke har videre bidratt mye inn i KEKs arbeid med økonomisk globalisering. Etter Kirkenes verdensråds generalforsamling i 2007 tok KEK initiativ til et større bilateralt samarbeid med Konferansen av kirker i Latin-Amerika og Karibien (CLAI). Gjennom en rekke konsultasjoner og et betydelig arbeid nedlagt av en skrivegruppe, resulterte dette i et grundig ressursmateriale som bidrag til Kirkenes verdensråds programarbeid «Poverty, Wealth and Ecology». I tillegg til å ha et

medlem i arbeidsgruppen, var Den norske kirke vertskap for en av konsultasjonene i 2009.

- En representant for Den norske kirke ledet arbeidsgruppen om menneskerettigheter frem til 2008. Temaet menneskerettigheter er et svært utfordrende område for KEK, ettersom medlemskirkenes oppfatning av menneskerettighetenes betydning varierer. De senere år har fokus vært spesielt rettet mot religionsfrihet, og det er ventet at dette arbeidet får sterkere fokus også i årene som kommer.
- Den norske kirke har vært representert i Churches Commission for Migrants in Europe (CCME), som også har hatt et nært samarbeid med Flerkulturelt kirkelig nettverk. CCME bidrar med viktige ressurser og erfaringer inn i kirkenes arbeid med inkludering av immigranter og samarbeid med migrantmenigheter.

Men samarbeidet innebærer også store utfordringer. I praksis utfordres europeisk økumenikk av historiske og teologiske ulikheter mellom kirkene, som igjen øker behovet for bilaterale og konfesjonelle samtaler. I tillegg skaper nye samfunnsmessige utfordringer i Europa behov for nye samarbeidsdannelser mellom særlige interessegrupper. I Europa har det derfor oppstått en rekke økumeniske organisasjoner, nettverk og bilaterale samtaler som delvis understøtter arbeidet i KEK, og delvis utfordrer eller erstatter deler av KEK. Både for KEK og medlemskirkene betyr dette et økt press på ressurser. I tillegg har KEK slitt med sin egen ledelses- og samarbeidsstruktur. Det har derfor lenge vært behov for en ny gjennomtenkning av KEKs rolle, hva organisasjonen skal være, og hvordan den best kan organiseres for å møte de utfordringer og behov kirkene i Europa har i dag.

Til vurdering:

- Hva bør være KEKs unike rolle i Europa etter 2013?
- Hvorfor trenger vi et bredt kristent fellesskap i dagens Europa?
- Hva betyr det for Dnk å ta del i en bred europeisk økumenisk plattform?
- Hva kan og bør Dnk bidra med inn i det bredere økumeniske samarbeidet i Europa?
- Hvilke av KEKs programområder er viktige for Dnk, og hvordan kan KEKs arbeid nyttiggjøres i Dnk?

3.3 Generalforsamlingen i Budapest

Den neste generalforsamlingen finner sted i Budapest, Ungarn, fra 3.-8. juli 2013. Generalforsamlingens hovedoppgave blir å vedta forslag til strukturendringer i KEK. Som følge av de vedtatte strukturendringer må generalforsamlingen legge føringer for videre arbeid med revisjon av KEKs lover. I tillegg må generalforsamlingen velge ny sentralkomité eller nytt styre eller vedta en overgangsordning og enes om en tidsplan for gjennomføringen av strukturendringene. Ikke minst må generalforsamlingen på vegne av medlemskirkene bekrefte sin helhjertede støtte til fortsatt bredt økumenisk samarbeid i Europa gjennom KEK.

For den norske delegasjonen innebærer dette mye forarbeid. Det er mange dokumenter som omhandler organisasjonens visjoner, oppgaver, struktur og lovverk som den enkelte delegat skal gjøre seg kjent med. Samtidig er det viktig å ha Den norske kirkes overordnede mål og globale økumeniske interesser i bakhodet. Nettopp fordi den aktuelle generalforsamlingen i KEK er så avgjørende for organisasjonens fremtid og for det brede kirkesamarbeidet i Europa, vil det være viktig for Den norske kirkes delegater å ha Kirkemøtet i ryggen.

Delegater fra Den norske kirke,

1. Elise Sandnes, medlem av MKR og KEKs sentralkomité
2. Erlend Rogne, medlem av MKR og KEKs sentralkomité
3. Biskop Tor Berger Jørgensen, BMs representant
4. Andreas Henriksen Aarflot, medlem av MKR og ungdomsdelegat
5. Lemma Desta, (forslag), CCME-delegat

I tillegg deltar generalsekretær i Mellomkirkelig råd, Berit Hagen Agøy, som rådgiver for delegasjonen og Beate Fagerli, medlem av generalforsamlingens planleggingskomité.

3.4 Omstrukturering av Konferansen av europeiske kirker (KEK)

På KEKs generalforsamling i 2009 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle utarbeide forslag til omorganisering av KEK. Et omfattende forslag ble presentert sentralkomiteen i 2011, og sendt ut på høring blant medlemskirkene. Den norske kirke har gjennom sine representanter i sentralkomiteen, i KEKs kommisjoner og arbeidsgrupper, og i nært samarbeid med de nordiske medlemskirkene i KEK utarbeidet og sendt sitt høringssvar i juni 2012. En gjennomgang av medlemskirkenes høringssvar skal legge grunnlag for sentralkomiteens endelige revisjonsforslag i desember 2012.

Forslaget til revisjon skal behandles på KEKs generalforsamling 3.-8. juli 2013. Det er ventet at revisjonen vil medføre en omfattende forenkling av organisasjonsstrukturen. Gjennom sine representanter har Den norske kirke fulgt prosessen tett og støttet en slik strukturforenkling, samtidig som det har vært fremholdt et tydelig ønske om å ivareta det verdifulle arbeidet og den brede økumeniske visjonen og kirkeplattformen organisasjonen representerer i Europa.

I tillegg til arbeidet med høringssvar vil den norske delegasjonen delta på et felles nordisk formøte for generalforsamling 28.-29. januar 2013 før selve generalforsamlingen. Et eget forberedelsesmøte for ungdomsdelegater finner sted fra to dager før selve generalforsamlingen. I tillegg planlegger de nordiske delegasjonene å møtes ved behov under selve generalforsamlingen.

Før KEKs generalforsamling i 2009 ble det fremmet et forslag fra den evangeliske kirke i Tyskland om en radikal omstrukturering av KEK. I korthet innebar forslaget å legge ned to av tre kontorer og alle kommisjoner, men beholde et felles kontor i Brussel med særlig ansvar for saker i de europeiske institusjonene som berører medlemskirkene. Forslaget

vakte sterke reaksjoner hos mange medlemskirker og ble hovedsak på generalforsamlingen.

Medlemskirkene hadde forskjellige grunner til å reagere. For mange av de ortodokse medlemskirkene ville en nedleggelse av Churches in Dialogue-kommisjonen (med sete i Genève) innebære at deres hovedbegrunnelse for medlemskap i KEK ville falle bort. For andre medlemskirker ville en reduksjon av KEK til et lobbykontor for europeisk politikk gjøre organisasjonen irrelevant. For mange små kirker og minoritetskirker ville forslaget innebære enda mindre mulighet til demokratisk påvirkning av europeisk økumenisk samarbeid, ettersom de fleste valgte organer ville falle bort.

De nordiske og baltiske delegasjonene forstod behovet for å forenkle KEKs struktur og skjære ned på ressursbehovet. Men samtidig anså en at forslaget innebærer en reell fare for en faktisk nedleggelse av KEK som en bred økumenisk plattform. De nordiske og baltiske delegasjonene forhandlet med den tyske delegasjonen og fremmet et alternativt forslag. I hovedsak innebar dette å sette i gang et grundig arbeid for omstrukturering av organisasjonen, uten umiddelbar nedleggelse av deler av strukturen. Et flertall av generalforsamlingen gikk med på forslaget, og det ble nedsatt en arbeidsgruppe, *Revision Working Group*, som skulle utarbeide forslag til ny struktur av organisasjonen.

I desember 2011 ble forslaget fra Revision Working Group overlevert sentralkomiteen, som behandlet det i januar 2012. Forslaget ble sendt på høring til KEKs medlemskirker våren 2012. Høringsdokumentet inneholder to hoveddeler. Første hoveddel gir en analyse av kirkenes situasjon i Europa og forventede fremtidige utfordringer. Videre presenteres forslag til ny strategi, organisasjonsmodell, finansiering og nytt lovverk. Andre hoveddel presenterer arbeidsmetodene, og en analyse og evaluering av KEKs historiske og nåværende strategi, ledelsesstruktur og prosesser. Til sist følger et detaljert spørreskjema som kirkene bes besvare.

Hovedinnhold i forslaget til omstrukturering

Analysen gir en god fremstilling av enkelte aktuelle politiske og samfunnsmessige utfordringer Europa som region står overfor. Men dokumentet forholder seg i mindre grad til den økumeniske dialogen og kirkenes egen situasjon, Visjonen for økumenisk samarbeid er i hovedsak basert på den eksisterende visjonserklæringen til KEK og innebærer ingen egentlig ny visjon. I tillegg er Charta Oecumenica, et bredt basert veikart for økumenisk samarbeid i Europa, i liten grad konsultert. Forslaget til omstrukturering er konkret og begrunnet og inneholder følgende hovedendringer:

- Det foreslås en kraftig reduksjon i ledelsesstruktur. Sentralkomiteen på 40 medlemmer foreslås kuttet til et styre på 12 valgte personer.
- De faglige kommisjonene, som til dels er ganske store, foreslås lagt ned og erstattet av avdelinger underlagt ett hovedkontor og styret. Eventuelle arbeidsgrupper kan oppnevnes av styret.
- Dagens tre kontorer foreslås slått sammen til ett hovedkontor i Brussel for å bedre kommunikasjon og samarbeid mellom ledelse og organisasjonens ulike arbeidsområder.

Bakgrunn for og hovedinnhold i Den norske kirkes høringssvar

Representanter for sentralkomiteemedlemmer og medlemmer av kommisjoner og arbeidsgrupper i KEK møttes i april 2012 for å diskutere forslaget og informere om de forskjellige kirkenes vurderinger av forslaget. Møtet ga inntrykk av relativt stor enighet blant de nordiske kirkene, som i hovedsak ønsker å moderere forslaget til hovedendringer. Alle de nordiske medlemskirkene anser kirkesamarbeid om politiske og etiske samfunnsproblemer som viktige, men en del av disse oppgavene ivaretas også av andre organisasjoner. KEKs eksistensberettigelse knyttes i større grad til det å være den bredeste multilaterale økumeniske organisasjonen i Europa. Selv om det er en vanskelig oppgave å ivareta en så bred økumenisk dialog, vil kirkenes behov for en slik plattform i Europa bestå.

I etterkant av møtet ble høringssvar fra Den norske kirke utarbeidet i samarbeid med sentralkomiteens to medlemmer. Høringssvaret ble vedtatt med noen endringer på Mellomkirkelig råds møte i mai 2012. Høringssvaret inneholder følgende hovedinnspill:

- Den norske kirke takker for arbeidet og støtter en omstrukturering og forenkling av KEKs organisasjon.
- Den norske kirke støtter en reduksjon av sentralkomiteen. Den norske kirke ser ingen stor forskjell på å kalle øverste styringsorgan mellom to generalforsamlinger for sentralkomite eller styre (governing board). Men Den norske kirke forslår å beholde et minimum på 20 medlemmer i et slikt styringsorgan for å sikre større representasjon og valgbarhet blant medlemskirkene, ikke minst representasjon av mindre medlemskirker.
- Den norske kirke støtter ikke forslaget om å legge ned kommisjonene, både fordi disse sikrer økt deltakelse og demokrati, men ikke minst fordi de er viktige faglige organer for KEK og medlemskirkene. Den norske kirke foreslår derfor å beholde kommisjonene, men begrense deres størrelse av ressursmessige hensyn. En nedleggelse av kommisjonene vil også komplisere det strukturelle forholdet til Churches Commission for Migrants in Europe, som er en autonom kommisjon med eget medlemskap. Det vil være viktig for KEK å ivareta det nære forholdet til denne kommisjonen.
- Den norske kirke støtter forslaget om å samle KEKs kontorer under ett hovedkontor ledet av en direktør/generalsekretær, både fordi det vil spare store ressurser, men også fordi det vil lette organisasjonens interne kommunikasjon. Forslaget vil innebære en flytting av generalsekretariatet og Churches in Dialogue-kommisjonen fra Genève til Brussel. Men Den norske kirke ønsker ikke noe lovendringsforslag som hindrer muligheten for å ha mindre desentraliserte samarbeidskontorer. Det betyr at KEKs lille kontor med ansvar for saker relatert til Europaparlamentet i Strasbourg kan opprettholdes.

Kirkemøtet bør være bevisst på at Den norske kirke alt har avgitt høringssvar om organiseringen av KEK. De signaler Kirkemøtet ønsker å gi til delegasjonen, må ta hensyn til dette.

4. Økonomiske/administrative konsekvenser

4.1 Kirkens Verdensråd

KV forventer og budsjetter med at de største medlemskirkene, slik som Den norske kirke, bidrar med et beløp tilsvarende det man gir i årlig kontingent som ekstrabevilgning til generalforsamlingen. Dette skjedde ved forrige generalforsamling i 2006 da Den norske kirke gav en ekstrabevilgning på CHF 305.125. (Dette kom i tillegg til den ordinære kontingenten og programstøtte).

KV gir i brev av 14.11.2012 uttrykk for en forventning om at Den norske kirke bidrar med CHF 305.125 til generalforsamlingen i 2013, et beløp som tilsvarer kr 1.860.000. Det vil være et svært uheldig – og oppsiktsvekkende – signal fra Den norske kirke om vi bidrar mindre i 2013 enn ved forrige generalforsamling, særlig fordi Den norske kirke relativt sett er en av KVs aller rikeste medlemskirker, og fordi KV nå ledes av en generalsekretær foreslått av og med forventet støtte fra Den norske kirke.

I tillegg må vi dekke alle utgifter knyttet til delegasjonen fra Den norske kirke. Et rimelig anslag er at den vil bestå av 10 medlemmer som hver vil koste kr 30.000, til sammen ca. kr 300.000.

Det trengs også kr 80.000 på KR's driftsbudsjett til å oversette og videreformidle materiell fra KVs generalforsamling til menighetene, slik det har vært gjort ved de tidligere generalforsamlingene. Hovedtyngden av dette arbeidet vil skje i etterkant, i 2014.

Det vil bli søkt ekstern støtte til å arrangere workshops som krever deltagelse fra andre enn delegasjonen.

4.2 Konferansen av europeiske kirker

Vi må avvente hva KEK forventer av støtte fra Den norske kirke til generalforsamlingen i Budapest.

I tillegg må vi dekke alle utgifter knyttet til delegasjonen fra Den norske kirke. Et rimelig anslag er at den vil bestå av 10 medlemmer som hver vil koste kr. 20.000, til sammen kr 200.000.

